

Landskap: Småland. Upptecknat av Gunnar Lorente.
 Härad: Norrvidinge. Adress: Lund.
 Socken: Tjärneda Berättat av: Karl Löder.
 Uppteckningsår: 1935. Född år 1882 i Hemsjö pr.

Uppteckningen rör

Fisket i norra Helgasjön.

Sagsmannen. sid. 1 - 3,

Om fiskerätt m.m. -- 4 - 6.

Redskap. -- 6 - 64.

Nöddragning. -- 33 - 40.

Fishabotar m. m. -- 65 - 68.

Fiskets betydelse i

hushållningen. -- 69 - 72.

41 foton
22 sid.

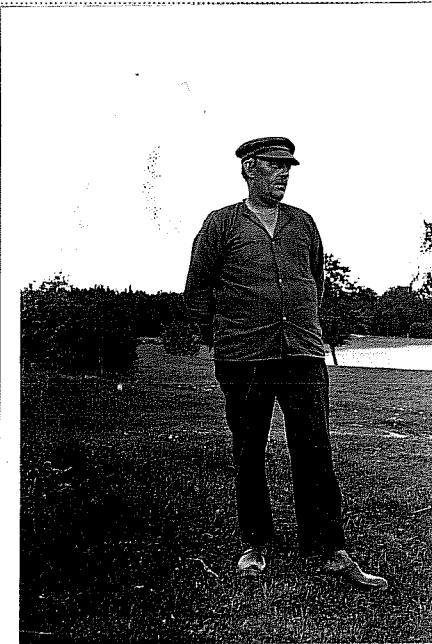
Njot om pappersmannen.

Söder är född

1882 i Södra Årda i Hemjö
sn. Han fikar tidigt böja
föroja sig själv; familjen
hade det smitt i alla av-
sleden, men man kunde
sig genom häst arbete.

Söder var inti många år
gammal när han sverade
sin första gård, och sedan
dess har fishet varit hans stora
intresse. För att få medel att förvärta
sina fisharsplaner lät han värra
sig och hännde kronan i trettio år.

Den 14. mars 1915 köpte Söder det

gamla fiskartorpet Gjögård under Elma.

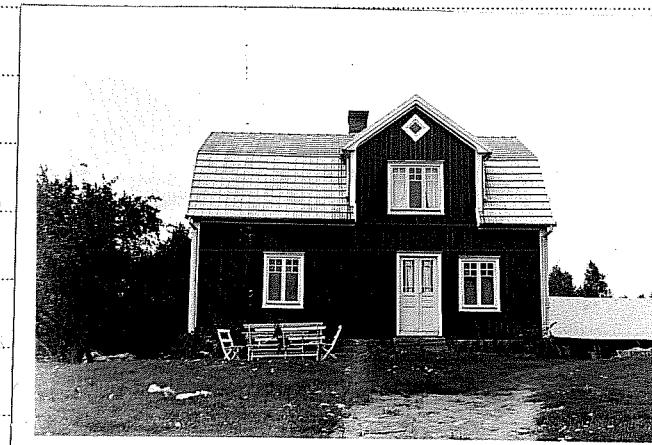
Det bestod da av ett förfallet rörelle,
som gennantigen kallades "Lindbäcks".

Det var ursprungligen dagverkstorp
under Elma, och ägaren hade skyld-
igheten att göra sex dagar i veckan, från solens uppging till
dess nedgång. "Lindbäcks" var

brunnslinrat och var byggt helt
och hållit utan hjälp av sny.

Söder runt torpet och böjade pe-
dan ett arbete som plenlile kerava
resten av hems liv. Hela det nu-
varande torpet med mthus, ledn-
gård, fiskebok, trädgård och åkerar,
manganlägd vät, kreatur och fiske-
nätshop är det vackraste minnes-

mäcket över den småländska järnflit
och energistila konsekvens som för-
beredtsliga av Söder. Av hans tre
pojkar lyckas en
hur med jordbruket,
som här är en röd-
vändig binäring, och
de två andra är
utländs fiskare. Sö-
der beträver fisket
rationellt och har
förfäktat det på många håll, bl. a.
genom inplantering av ny fisk.
Som rågeman är han särskilt an-
taglighetsbereddlig och oerhört intres-
rad. Som männska är han öppen och
välviljig, kort sagt en hedersman.

4571

Om fisherätt m.m.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.

Fishet är gemensamhetsfiske för Elma. Det är organiserat i fishelag, men var och en har sedan gammalt sina egna värter och redslag. Förr hade Elma och Skarholms bönder noter i gemenskap, men på grund av de stridigheter som på den tiden alltid rådde mellan Elma och Skarholm blev samlingen möjlig.

Bönderna ränta Helgasjön fiska till husbehov. Sagen mannen är den enda yrkesfiskaren i norra delen av sjön. Som binäringen idag han jordbruk

om boskapskötsel (en häst och fem kor). Lägermannen arrenderar vidare Stöjby fiske för 60 kr. om året. Stöjby bönder ha dock förtillit sig rätten till buskehus-fiske.

Lägermannen har förbifattat fisken genom utplantering av gädddynge och liknande puter. I år har han till försök med plantering av gös och tillit 300 kr. i anslag av blishuttemedel. Det har nu förflyttat sig in sedan de första gädddyngerna utplanterades, om fiskbeståndet har markbart ökat.

Efter det laga stiftet

1870-71 ha fasta gränslingar för
fisket uppdragts.

Redskap.

Några fasta av-
stängningar för fiskfångst ha icke
använts.

Av flyttbara fisk-
fällor ha använts och använder fortf-
farande sänknjärda samt ryssjor
och hämmor.

Bild 1. (sitt. 7) visar
en sänknjärde. Den består av två grans-
jörar med åtta längsgående granspitar.
Den har en ingång (diam. 35 cm.). Garnet

4571

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7.

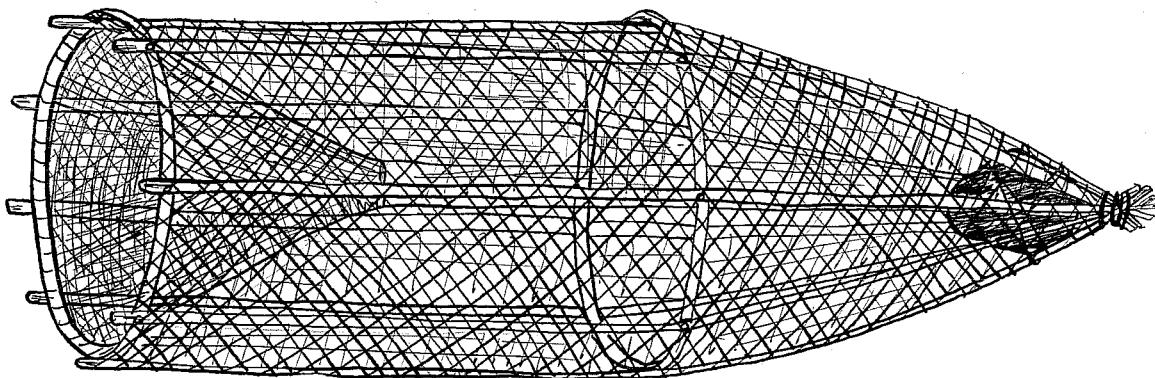

Bild 1.   Sämkijärde.

är bommel. Maskstolek 20 x 15 mm.
Njorden öppnas och stängs med hjälp
av en pinne som är fastbunden i
garnet vid den lucha som lämnats
mellan två sprutor. I strutten är
bunden en sten till sämte. Njorden
användes huvudsakligen på vintern
för fiskning av baksfisk, mör.
Den "måas" med linfrö- eller
linfrönjölsfältar, som placeras
innanför ingången.

Sagmannen har
även haft njorden av liknande
typ men med stolen gjord
av galvaniserad ståltråd och med
fyra ingångar. De mådes med en
fält i varje ingång och en innanför varje ingång.

Rysjorna läggs i fast läge. Armarna (två sidaarmar och en mittelarm) är av garn. Pålar av gran är nödvändiga för armarna.

Gädda och brassen fängs med storrysja (cl. bassängrysja). Modellen är hämtad från Åsen. De läggs ut vid rötter och vid vassar. Den pocherstoppsformiga baksista delen kallas strut! Andra benämningar är fiskhuset eller bälgen. Den har grönt garn.

Den läggs även på hälle eller annat underlag. Rysjan förses med tre stolar, två i storänden och en vid struten. Smärrysjorna läggs en och en. Bild 2. visar en bassängrysja.

Den har 9 jörs av gran, 1 ingång
(som fästes i andra jören från ingången
räknat) samt 2 gemmanen, av vilka
det första går från andra till fjärde jören,

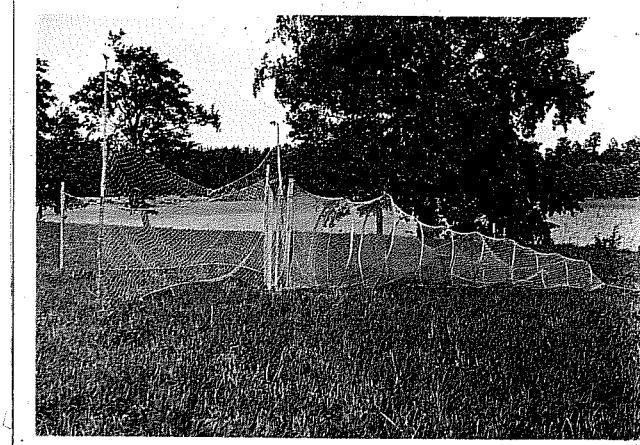

Bild 2.

Skriv endast på denna sida!

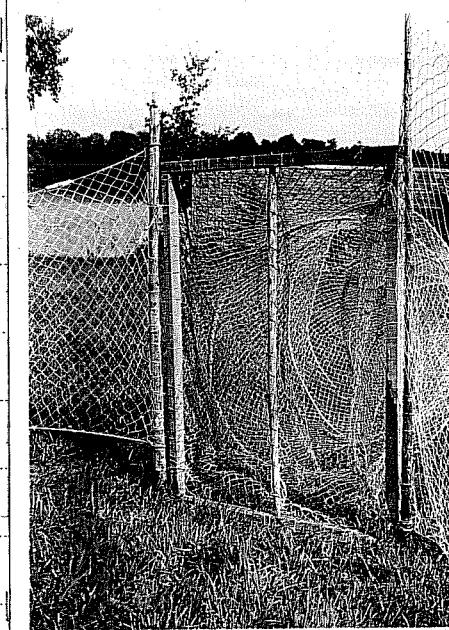

Bild 2:a.

är det fästes (det slutar dock fört vid
första joren); det andra jemmanet
gå i från första joren och slutar sig
till ryssjans väggar mellan sjölle och
spindeljorarna samt fästes i åttonde
joren. Första jorens diameter är
107 cm. Garnet är bomull, mask-
storlek 30 mm. Efter andra jem-
manet till och med strutens är
maskstorleken 40 mm. Ryssjans
längd från ingången till nionde
joren är 388 cm. Strutens längd
är 46 cm.

Bild 2:a (sid. 10) visar
detalj av ingången, som består
av tre pris nät, som går från sidos-
törarna och mittsluten till första joren.

Den rektangulära fräställningen till
invänden är 125 cm. hög och 90 cm.
bred. På mittstängen fästes land-
gången. Armarnas längd är 250 cm.
Huvudstödleklen är 40 mm.

Bassängryssjan
användes mest på vägen, då gjorda
och braen leder. Bild 3. visar
en bassängryssja utdratt vid en vass.

Bild 3.

Bild 4 visar en

Hämma, i bakgrunden syns nästet

sin den 10 m. långa

mittelarmen, som

allas handgäng.

Hämmen har två

140 cm. långa armar.

Den har 7 jorar

av gräs om 2
jämmaner (det ena
går från jor 1 och
förläts mellan jor 2 och

3; det andra går från
jor 4 till jor 5) Av=

ständet mellan förläta och spindel jorarna
är 175 cm. Strutens längd är 38 cm.

Den förläta jorans diameter är 70 cm.

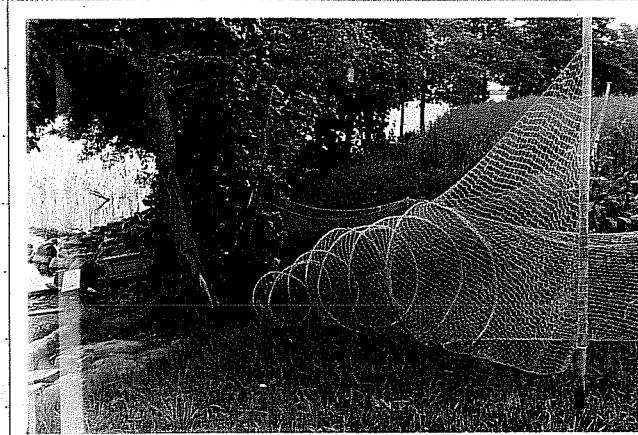

Bild 4.

Hämma.

Av självfängande nät
användes braem-, sile- och gäddnät.

Braemnät (se bild 5!) är:

väntes på värarna då braem
leks. Det består av 6-trådigt
 bomullsgarn eller 3-trådigt
 linnegarn. Maskstoleken
 är 85 mm. Tälurna (sagts =
 männen beteckning av
 "lärlor") är patenttälur
 med blysinke och kork-
 flöten.

Silenätet (se
bild 6!) är av 6-trådigt
 bomullsgarn. De är
 15 färmmar långt och 4 fot dja-
 pa. Maskstoleks: 11-16 varv på fot.

Bild 5.

4571

Bild 6.

Bild 7.

Bild 7. visar ett
gäddnät. Det är av av 6-trådigt bomulls-
garn och är ca 20 färnar långt samt
6 fot djupt. Tälarna är på
lentställna.

Skriv endast på denna sida!

Näten "sjö-re's", dor.

bos (se bild 8!), med
kavel och nätnål
(se bild 9!). Kaveln
är av gran och är
11 cm. lång och 7 cm.
bred. Näthålen
är likaså av gran
och är 15 cm. lång
och 1 cm. bred.

Bild 8.

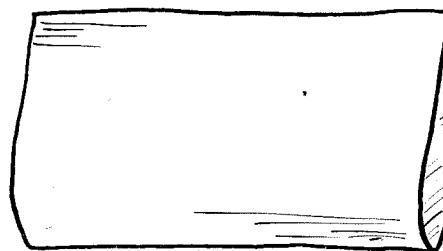
Observera på
bild 8. den ställning i vilken nätet
sitter! Det är den s. k. näthålyngan,
vilken består av en fot, som ut-
görs av två korslagda trästycken
(längt ^{-en} 60 resp. 70 cm), samt själva blygan,
som är 96 cm. hög gjen med blyka.

4571

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17.

A.

B.

Bild 9.

A. Kavel.

B. Nätnål.

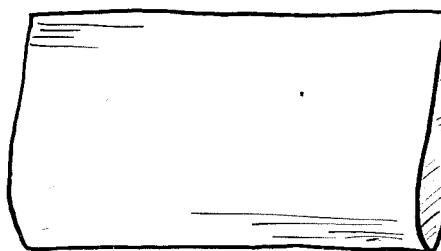
Skriv endast på denna sida!

4571

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17.

A.

B.

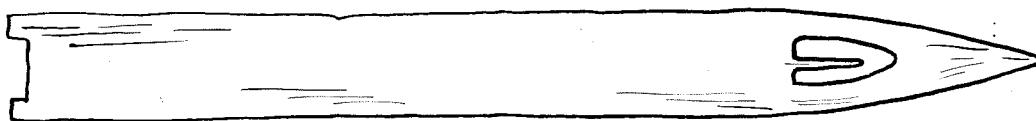

Bild 9.

A. Kavel.

B. Nätnål.

Skriv endast på denna sida!

Då näten torkeas

hängas de upp på de
s. k. nätabräängerna (se
bild 10!). Dessa består av
2,5 - 3 m. höga stötar
med en spik fastad
ungefärligen 25 cm. från toppen.

Bild 10 visar en gata
av sådana näta =
brängen vid sogen =
mannens fishakkoja.

Stötarna är placera =
rade med ett mellan =
rum på ungefärligen 2,5 m.
från varandra.

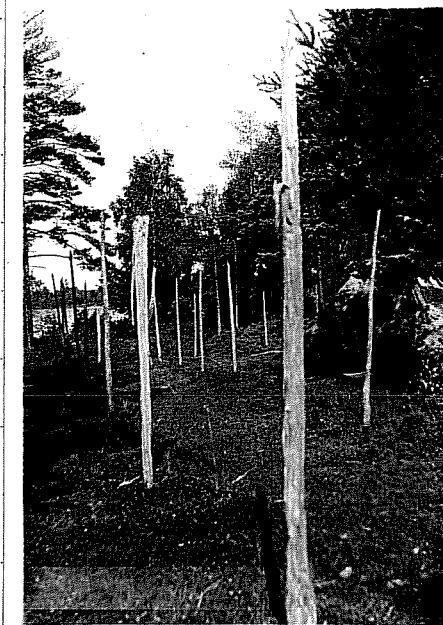

Bild 10.

Näten förras upphängda
på nästablockar (bild 11.). Längd 40 cm., bredd 5 cm.

Skriv endast på dena sida!

4571

19.

Bild 11. Nätklaka.

Skriv endast på denna sida!

Andera redskap, an-

vända. Tillsammans med maten, äro
isbill (bild 12) och iskopsa (bild 13).

Isbillens shaft är 32 cm. långt, järnet 82 cm.

Iskopsan är av plåt och användas att
öra bort isen ur vaharna med. Shaftets

längd är 40 cm. Kopsans
diameter är 17 cm.

Bild 12.

Bild 13.

Den färgade
fisken lades i "väskan", en av en
flätad korg (bild 14). Dens höjd är 37 cm,
korgets storlek är 28 x 40 cm. Den fästs
på den s.k. "Dröjen" (bild 15), en
kälke med järnshodda
träskenor. Dröjens höjd är
35 cm, bredd 64 cm och längd 104 cm.

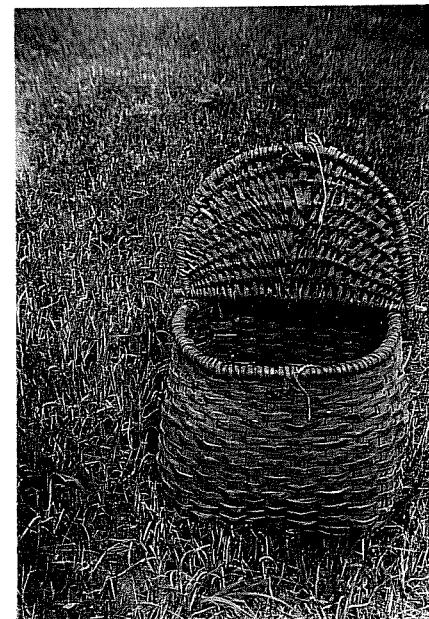

Bild 14.

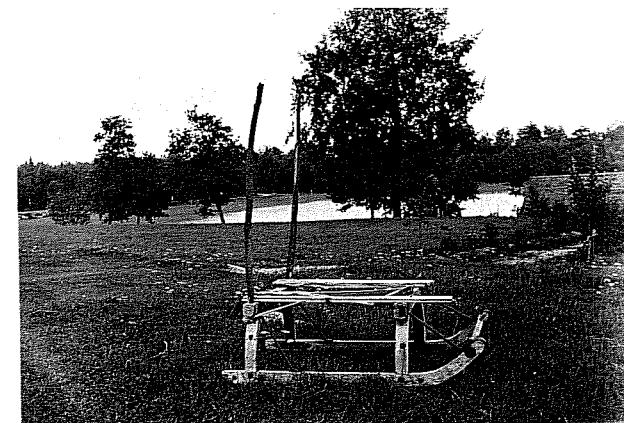
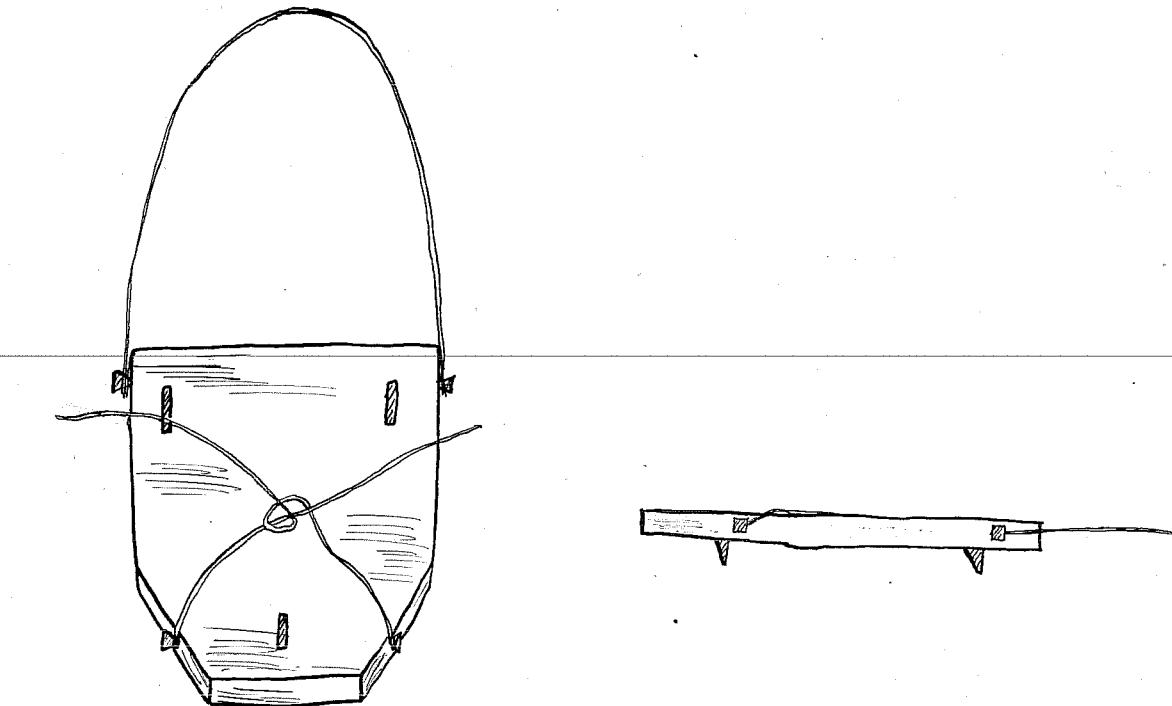

Bild 15.

Da man sköt brojen över iien måste
man ha en brodd (bild 16) på=
spänd under ena foten. Brodden
består av en 3 cm. hög träplatta.
Den längst är 14 cm. och bredden är
10 cm. På undersidan av brodden
är det järndubbbar fastnade.
Den band fast med tillhjälps
av snören och läderband vilka
varo fastnade i de fyra ruin järn-
dubbarna på broddens hörner.

I stället för
brodd använde man också skejd-
skor (bild 17 sid. 24). De är av
massivt trä med framhöjd runtade
stötelben. Skejorna var längd är 28 cm.
Trästycket längd är 26 cm., minsta

4571

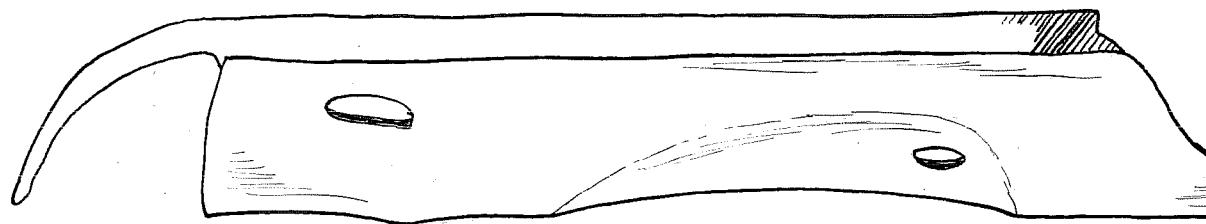
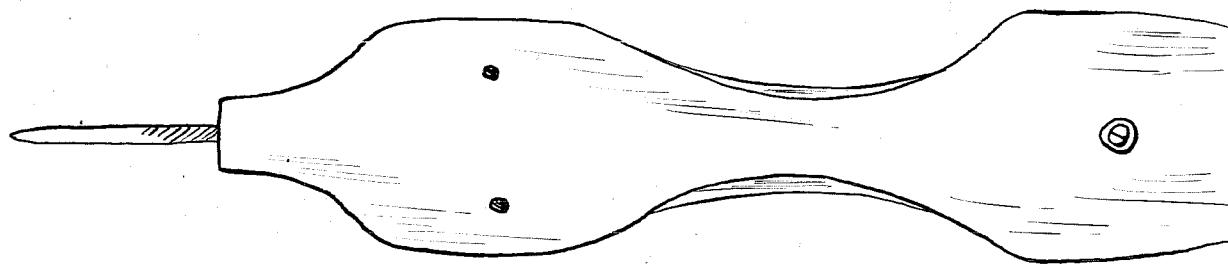
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
23.

Bild 16.   Brott.

Skriby endast på svenska sidan

Bild 17 Grindel

24.

457

bredt är 2 cm. och största bredd 7 cm.
Det var försedd med två hål för
remmarna.

Vid nätfiske efter
bitterfisk (mört) användes även puls.
Denna består av ett runt trädstycke
av björk, som är urhöllat i ett
stycke till ungefärlig halv längden.
Dess diameter är 12 cm., dess längd
ursprungligen omkring 20 cm. Den
är fastad på ett skeppet av två
meter långt. Se bild 18!

Pulsen användes
hur att driva fisken mot näten
genom att redskapet hastigt förlis-
sas genom vattnet, varvid de upphöra-
na luftblåsorna placera fishen in i näten.

457

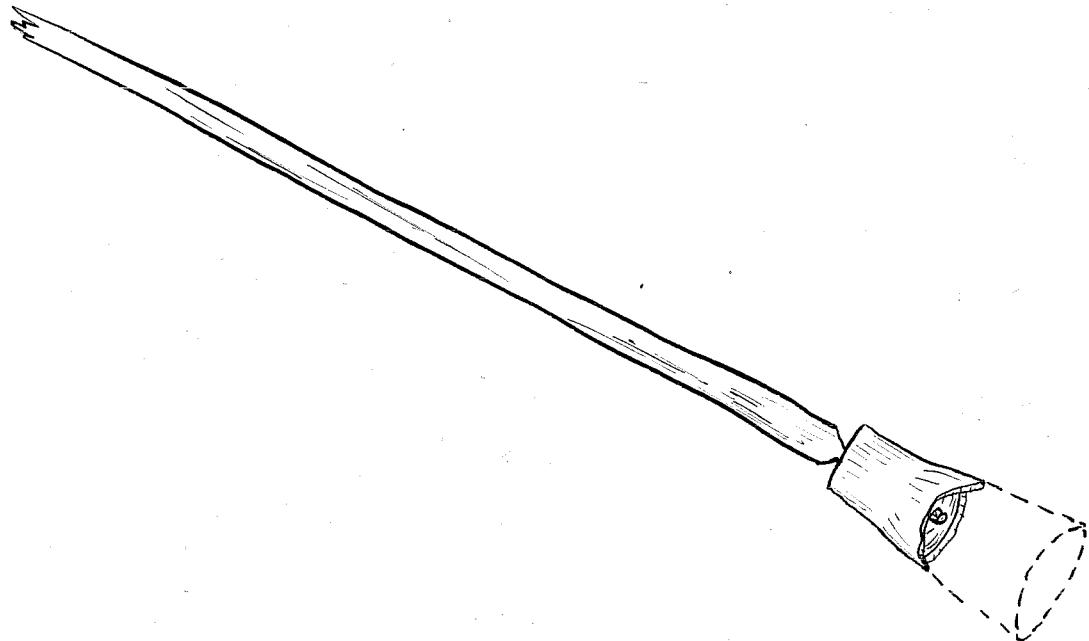

Bild 18.

Puls.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

26.

Då ett nät leon:

mit bort använder man ett näshill
redskap, en s. k. dragg (bild 19), för
att få rätt på det igen. Dragnen
består av en halv meter lång
skalad kvist av gran, på vilken
två stora stenar bundits som
pinchen. Vid kvisten är bunden
en 30 cm. lång linne av 24-tiagigt
kornulssgrm, vilket förras rullat
om en liten kork för att det ska
forska. De upprestade småkvister-
na om knäpparna ha fått sitta
kvar för att näset ska kunna
fastna. Dragnen är skalad för
att inte näset ska skadas
under beröringen med knäpparna.

4571

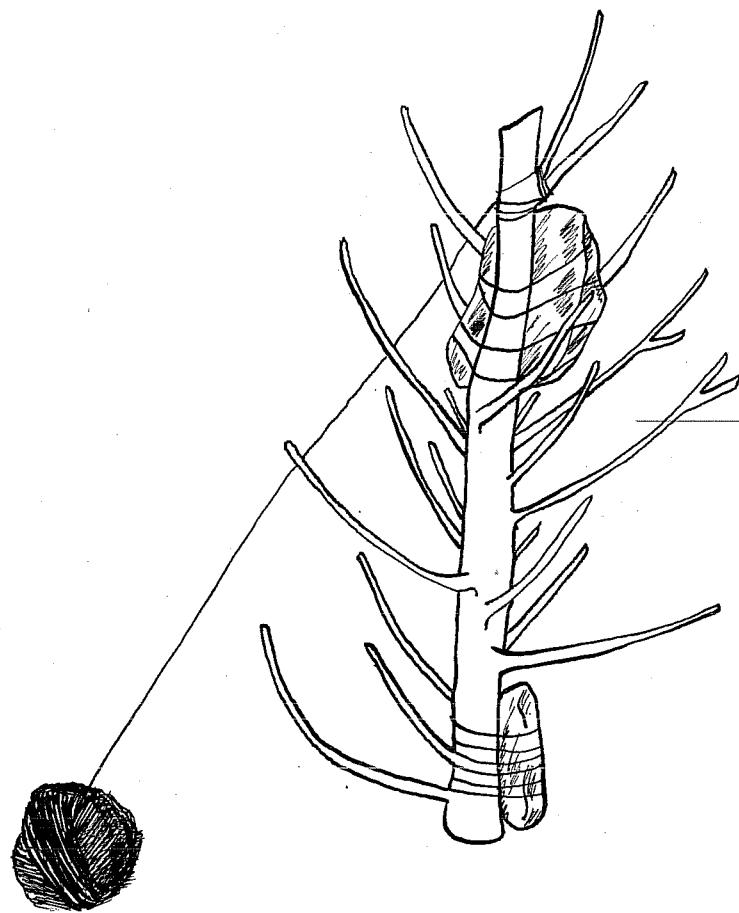

Bild 19.

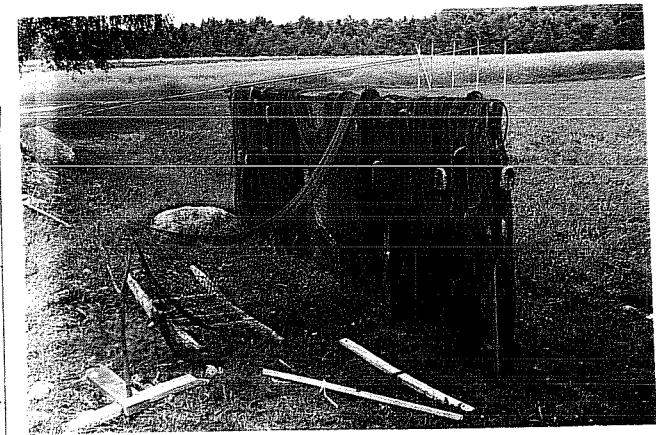
Dragg.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

28.

29.

Bild 20 visar en
 not, upphängd efter fjärning. Noten
 har impregnerats med hjärt och
 kattklor (en sorts importerad boksl.)
 samt sota (för att försäkra att lössas
 bättre). Procedturen upprepas med
 rycklunda mellanrum för
 att försäkra att noten angripes av
 röta.

Bild 20.

(Observera näta-
 hlyngan och bagar-
 na samt bären
 mellan de fört-
 minnenda!)

Noten är en
 grovnot och an-
 väntes på för-

Sommaren, då man får braen, gårda
om ibland abborre. Den kallas
grönrot tills skillnad från jin-
noten (namnen härflyta av de
olika maskstorkarna), som blir
normalt första september och som alltså
är kommet här användning
i sibleken i slutet av oktober
och början av november.

Notsens armar
är ca 50 cm. långa. Kalven
(maskstorklek 30 mm.) är 670 cm. lång.
Dragrepen är av lederos. Kalven
kallas även "teil". Största djupet, 475 cm,
har noten ritat skarven mellan
arm och halv. Denna skarv kallas
"bröset". Den del av armen, som är

närmast bröstet kallas "sann-djupet". Repfästena är 103 cm. Längd, 5 cm. bredd och 2,5 cm. tjocka, böjda fräbörjar, "bajarna". Armarnas djup vid bajarna är 160 cm. Flötena är korshövor, fastbundna med en meters mellanrum vid överlämnen. Sänkerna är stenar i snaror. Förr användes ett s. k. mycketså att rycka loss armen med nära den fastnat. "Tögen" (dragrepen) hades förr upp på en ställning som kallas "suggan". Bild 21 (sida 32) visar suggan, ritad efter minnslyckig uppgift av sagesmannen. Det avlägsna frästycket, i vilket en granvridja är nedböjt, är c:a 80 cm. långt.

4571

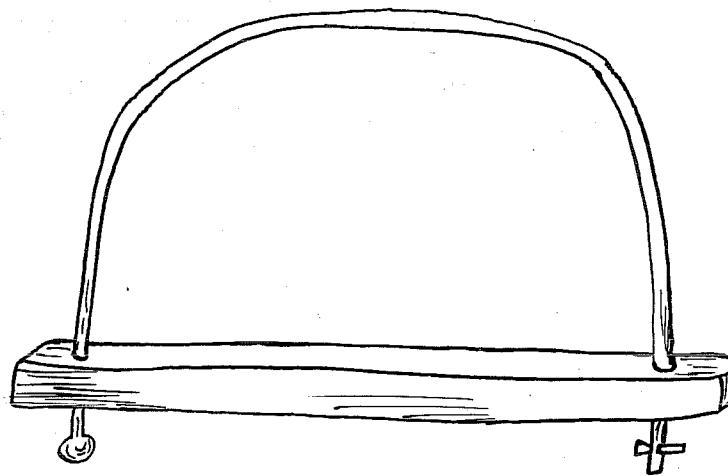

Bild 21.

"Lugga".

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

32.

Suggans höjd är c:a 90 cm.

Notdragning.

Bild 22.

På bild 22 bärer noten,
som varit upphängd efter hjärringen,
på båten ned till sjön,
före den placeras intill
båten i vattnet. Sjöres-
mannens tre söner
är med, en bor och
de två andra står
noten.

Först hankas
en dragspet in i
altern på båten från
båten. Därefter pâllas

en bågen i (bild 23). Observera fisharbaljan i båtens botten! Materialet till baljan är gran.

Dess höjd är 43 cm.,
dess diam. 57 cm.

I påcken i baljan
finnes is till vatt-
nets avkylning. I
baljan förvaras näml.
färgsten levande.

Armarna

restas en i taget.

Båten följs efter på vattnet. Tälarna
na liggas var för sig i storänder
på båten (bild 24, sid 35). När den
första armen är klar och stenarna
fastbrutna (stenen vid båjen tryckt),

Bild 23.

ror man tillbaka,
kankar in repet
till den andra ar-
men, sätter i bå-
gen och "per" den
arm för samma
sätt. Nu får en
båren stanna kvar
och armen flyter
från i vattnet efter
båten. Den sjunker båtne om den blir
ordentligt våt.

Bild 24.

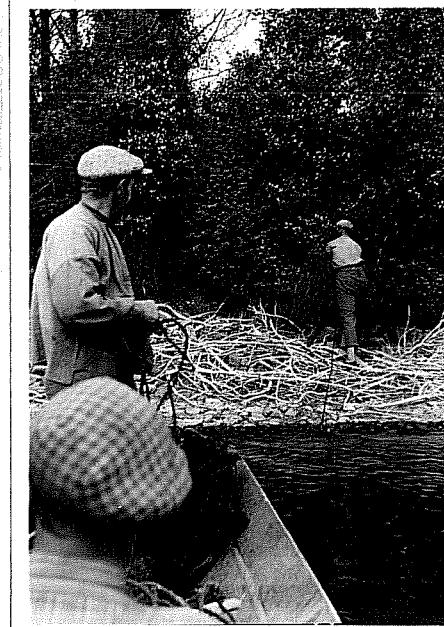
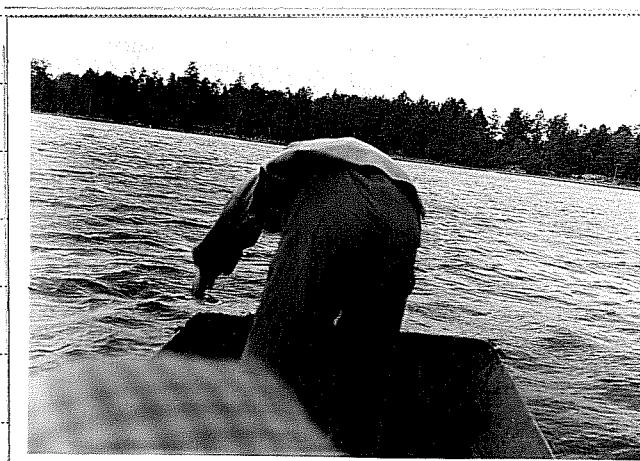
När lasten är inne,
är allting klart och man har bara
att avgöra var det han varit längs-
ligast att dra. Man har speci-
ella platser, "notadra", där botten

Skriv endast på denna sida!

är niojt på mā ren från stenar
och annat. Sagesmannens äldste
son berlutar att göra ett försök
i viken vid Bockudden. "Man
drar efter braen där bögjen gā
raet emot. Helt ju soliga där
mā vämen varat en tid, fast
det gāj ju andra där också. Vind =
stilla brukas vara bra med!"

Vid Bockudden
hoppar yngste pojken i land fö
att binta sna dragrepet vid
ett träd (bild 25, sid 37). Därför
gāj man nästan raet ut från
land. Repet brukas ut, bogen
krastas i och så följer sna
armen. I bland sträcks repet

en punta när man ser att man bensat ut fö fort. Sist kastas kalven ut (bild 26). Därefter vändes man och går i en båge in mot land. Den andra armen kantas om ut och likaså det andra dragretet. Båten far i land c:a 500 m.

Bild 25.Bild 26.

från det stille, där det andra drag-repet band. Yngsta pojken stannar kvar, och de två andra ro hin det andra repet. På lechen från den äldste börjar man moten drayas in (bild 27) tills c:a 30 m.

av repen är inne.

(Stället är markerat med en knut på repet). Därefter går man, fortgående längsamt drayande, tills man möts.

När de båda repen är in till varandra, drayas de i kors för att avståndet mellan armarna

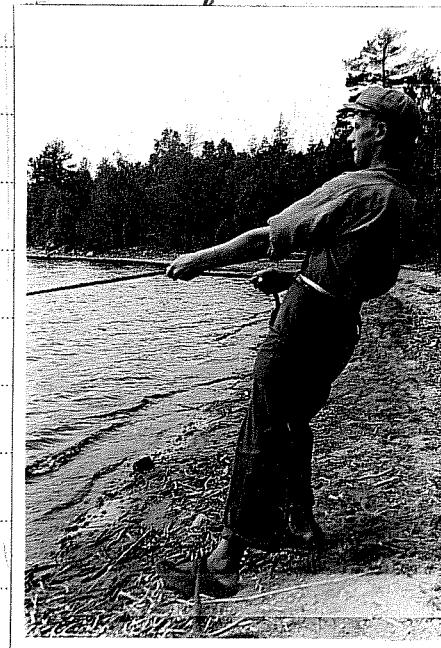

Bild 27.

sko minskas. Tredje man bärast
mindre stenar mellan repen om
armarna för att slämma fiken
i rätt riktning. Primitiv pulning!
När bågarna är inför varandra
drar pojken inte längre i kors.

Bild 28 visar halven

inne. Den knyts upp och visar sig inne=

hålla fem smä
braai! Man tar
en. den miss=

lyckade fångsten
med upplöjt ro,
läcker loss nigna
sibitar och lägger den
i baljum tillam=

man med fångsten.

Bild 28.

Skriv endast på denna sida!

Därefter knytes halven hop igen, armarna rörsas från grenar o. dyl., läggas i slingor på varandra, och sedan den ena äggen läggs i båten, hankas armarna åper, en i läget med över- och undentälta var för sig. Under båten hankas tredje man in repen som liggja på stranden.

Vid hem-

komsten hankas nolen på Notablänget, som är dess vanliga plats då den icke tjäss;

bild 29.

Fishen läggs

i en sump.

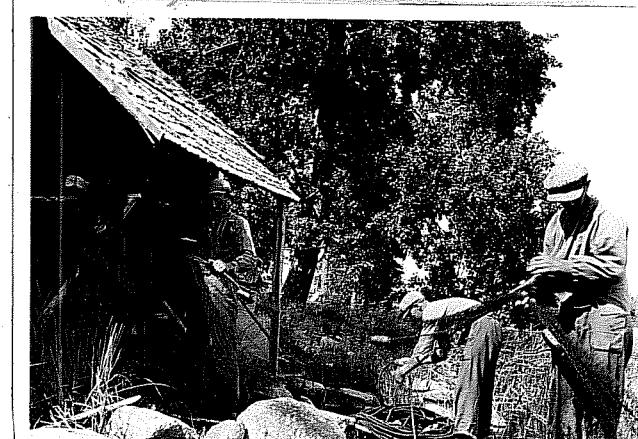

Bild 29.

Av havar användas

två slag. Bild 30 visar en undertagshåv
som begagnas att få storfisken med
när man vittjar revor. Dess diameter
är 66 cm. Maskstölet 2 cm. Skaflets längd
är 120 cm. Bild 31 visar en hav som
använtes att få "målen" (bekesfisken) ur
sumpana med. Dess storlek är 29 x 30 cm.
Skaflets längd är 92 cm.

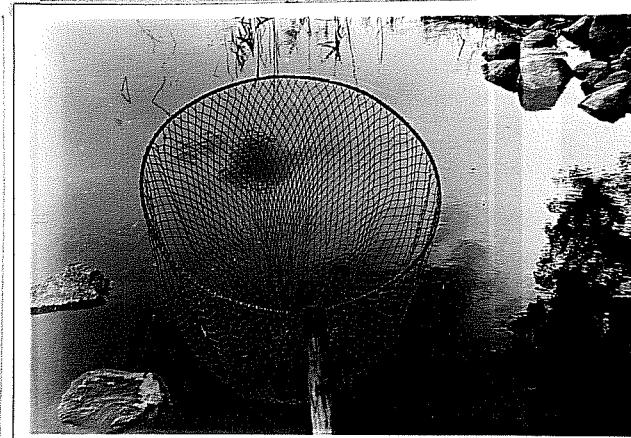

Bild 30.

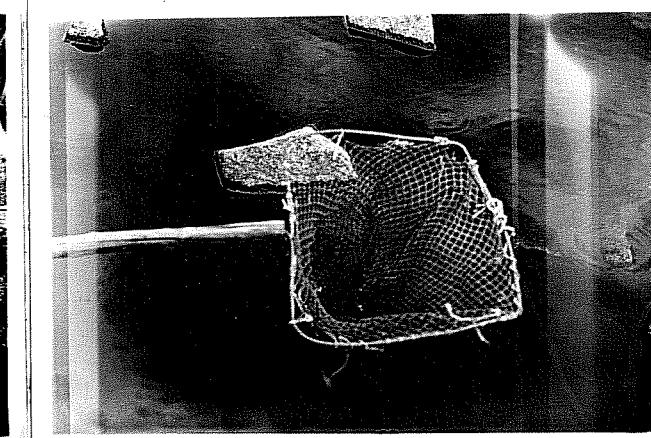

Bild 31.

42.

För krokfiske med
agn användes strandkrok, med vilket
redskap sagtsmannen bedriver vinter-
fiske i stor stil.

Strandkroken (bild 32,
sid. 43) består av en 1 m. lång vide-
käpp, som hänger i en vinkel på en
över valen lagd käpp. I käppens
nedre ände är en knapp, över
vilken den 15 m. långa linan av
9-trädigt bomullsgrarn är knuten.
Linan mytas om dess sista stycke
med vidhängande krok fästes lätt i
en skär i käppen varpå det
dras genom mytanets ens öga. Det
är leverande mört. Då fisken hinner ryckas
linan ur skärin och mytar rynn sig.

4571

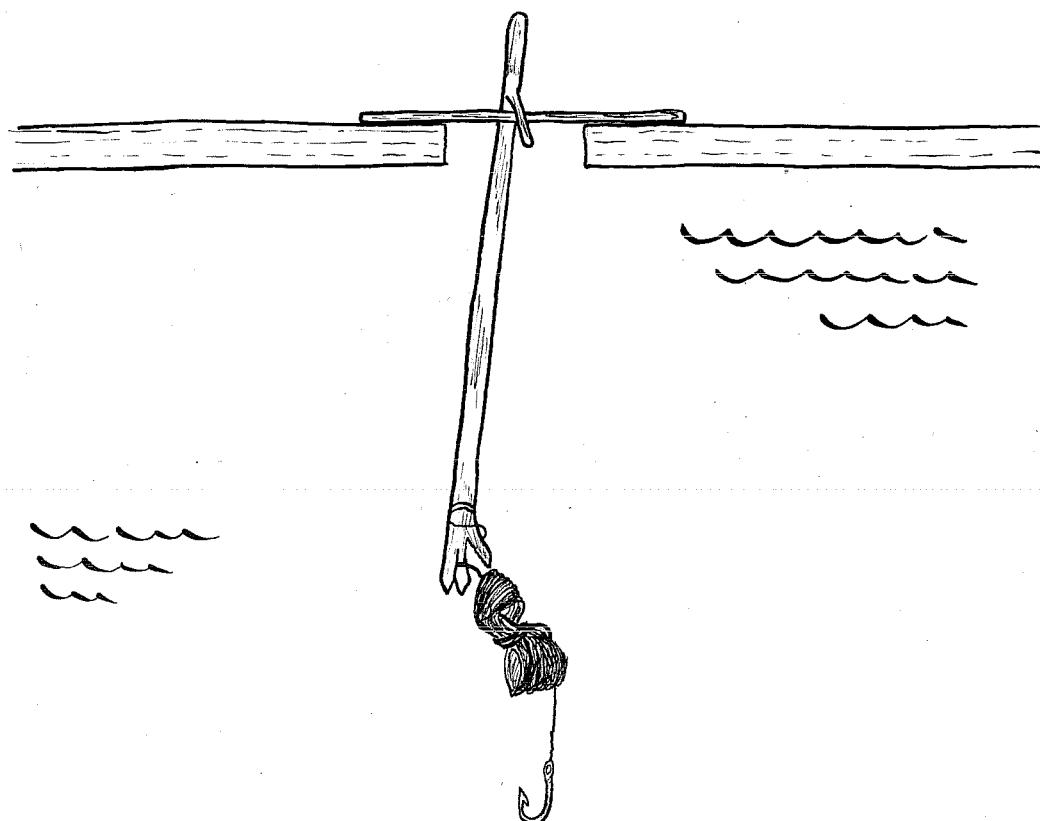

Bild 32. Ståntrols.

Skriv endast på denna sida!

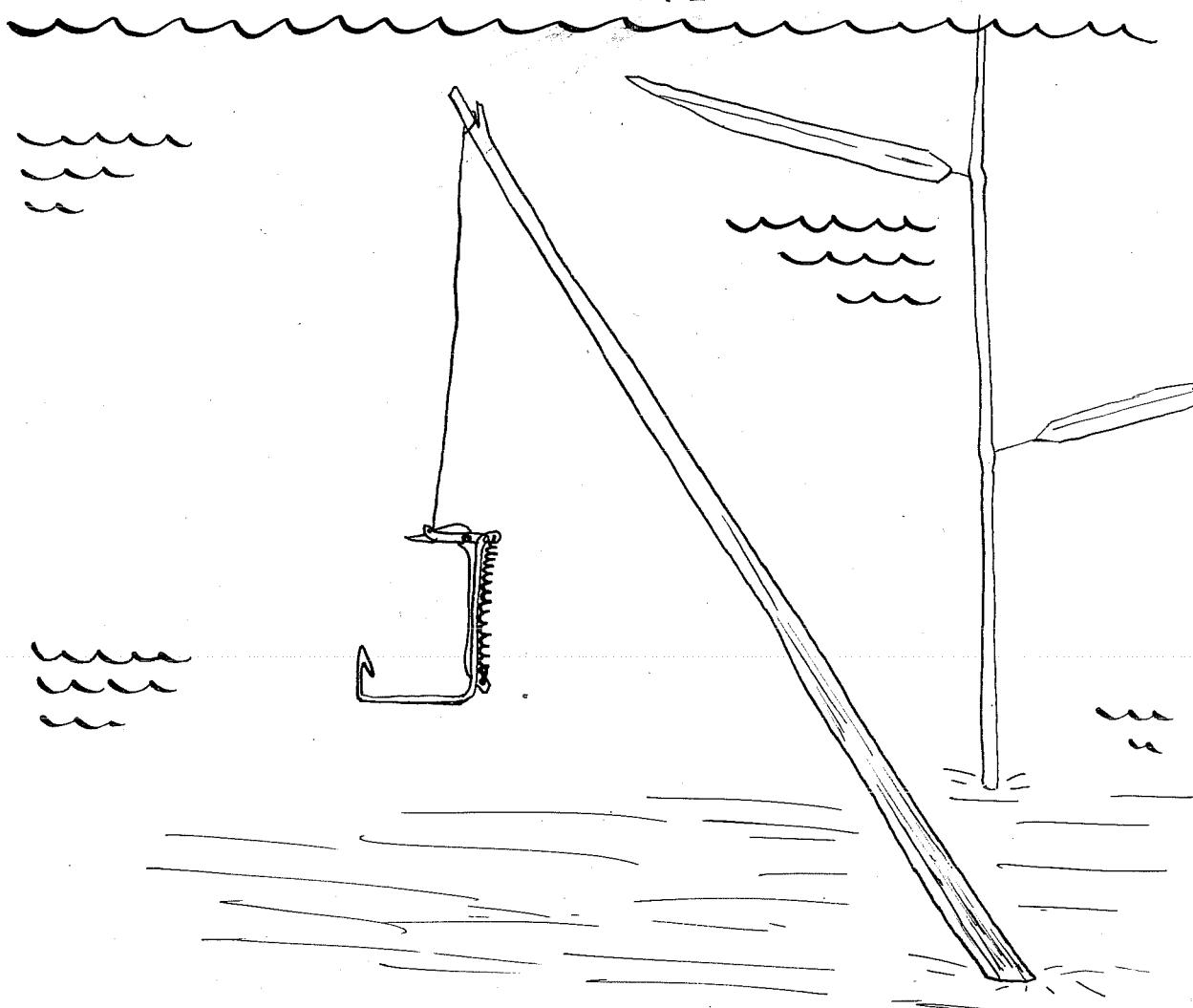
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

43.

44.

Om våren och som-
 manen utövas ständerskofiske
 med gäddor (bild 33, sif 45). Den
 består av en häpp som sticker
 ned i bottnen inuti snygga vass.
 Vid häppen är bunden en sak
 av koppar om mässing med
 fjöder av rödfritt stål. Bilden
 visar gäddanen gillrat. Saken
 kan ha krokar. Då fisken
 knäpper sträches snojet och fäller
 upp det metalltycke som håller
 öre kroken påkrad, varpi fjädern
 dras samman och överkroken
 på grunden här faller ner i fisken.
 Gäddanen betas med gevände
 milt.

4571

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

45.

Bild 33. Gäbsax.

Skriv endast på denna sida!

Bild 34 visar en

långrev. Den lägges upp i en låda, vars storlek är 43×61 cm.

I lådans hörner
är skivor utskur-
na för tafsarnas
nedersta delar. Kro-
karna hänger utan-
för.

Brottrevet kallas
för "planan". Den består av 12-trådigt
bomullsgarn och är ca 7-800 m. lång
(1500 alnar). Tafsarna, som är
av 9-trådigt bomullsgarn, är
1 m. långa. Det är 15 alnar mellan
varje taf.

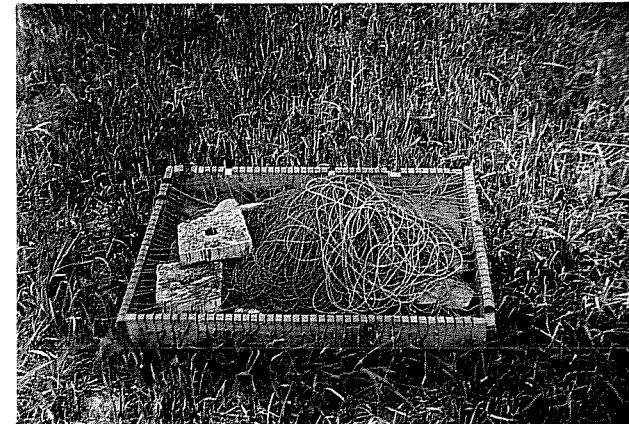

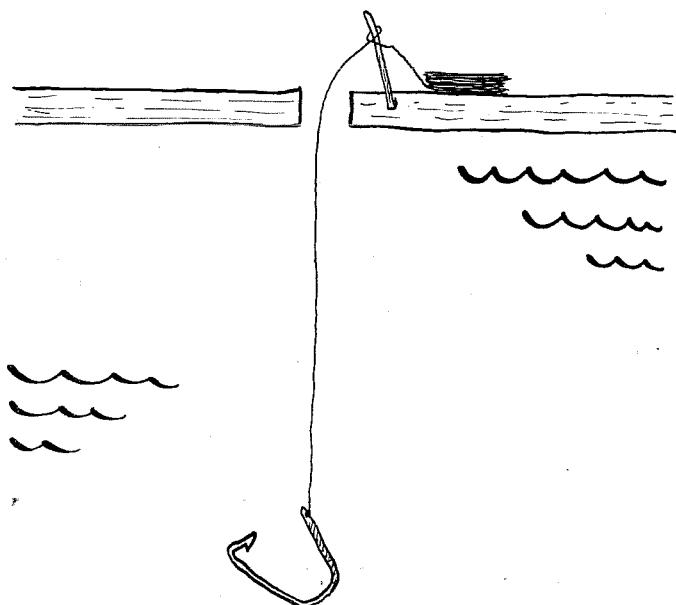
Bild 34.

Ett annat redskap
för kerohärla med agn är angel-
keroken (bild 35, sida 48). Lappmanna-
ner ser detta härla vara det äldsta och
trevligaste i Småland!

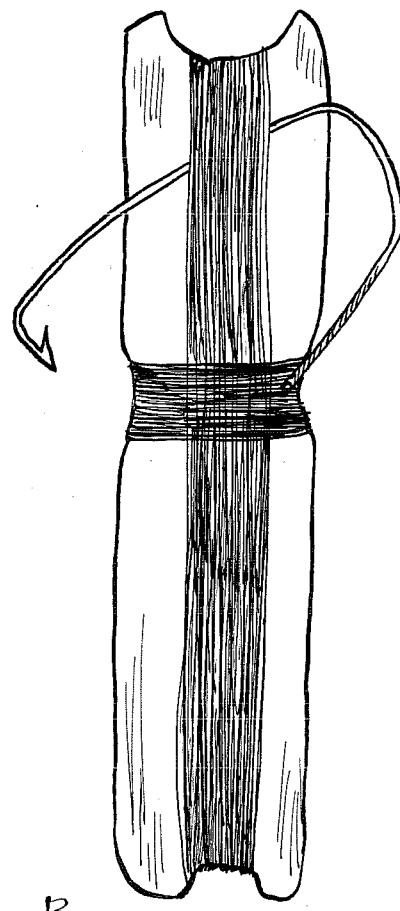
Angelkroken består
av en 14 cm. lång linne av hemspunnet
tassel samt en stor böjd ställrôle (unge-
av jäm och hemmasimmet). Linnan förs
varaas virad på en "sticka" av
gran, 30 cm. lång och 6 cm bred.

Själva fishet utövas
på vintern. Man huggar en vole. En
c:a 50 cm. lång slyta av björk eller vide
sättes vid kanten av vaken. Kroken
läggs fram stickan och linnan viras
upp. Därefter binds en sten som sänke-

4571

A.

B.

Bild 35. Anglerrok: A: Fisnet,
B: Stichan.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

48.

intill beröken och djupet lades. Man slår en öglan på linan fästes båt
från botten. Stenen sättes bort och
en levande mört sättes på beröken.

Öglan fästes löst på slytan, bindes alltså
icke vid nijon huvud och löper icke i
nijon utskärning som faller åt vid
ständersufiske! Linan lägges i
ringar på den jämts vaken. Man
ser på slytan när fisken drar.
Man får mycha upp gäddan levadt
må att hon inte drar i väg med linan!

Sagesmannen be-

driven även nutterfiske, som han
förf 22 år sedan läst av f.d. Rytt-
mästare Kjellson på Flörmantorp.
Fisken är alltså inte gammalt i häften.

Endast ett uterbräde med 8-10 drag användes. Brädet är dubbelt (bild 36), brädornas längd är 68 cm., bredden är 18 cm. De är försedda med grov stålfräst. Avståndet mellan brädorna är 27 cm. De är grönmålade.

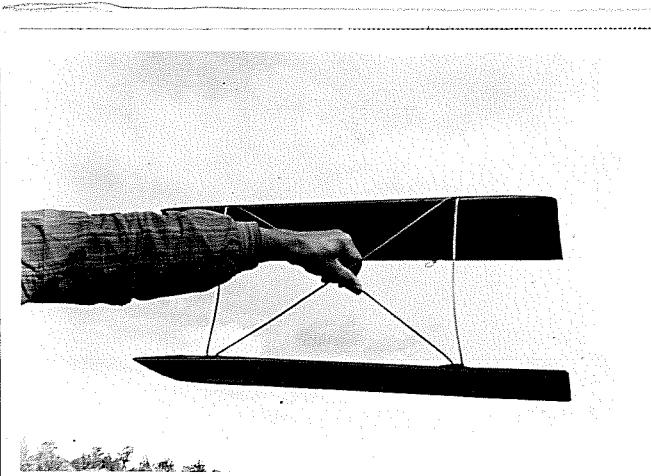

Bild 36.

Krolefiske med konstgjort bte förekommer. Redskapet härrör från "kolps" (bild 37, sid 51). Kolpen består av en 20 m. lång linn av hemspunnet tagel, som

Skriv endast på denna sida!

4571

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

57.

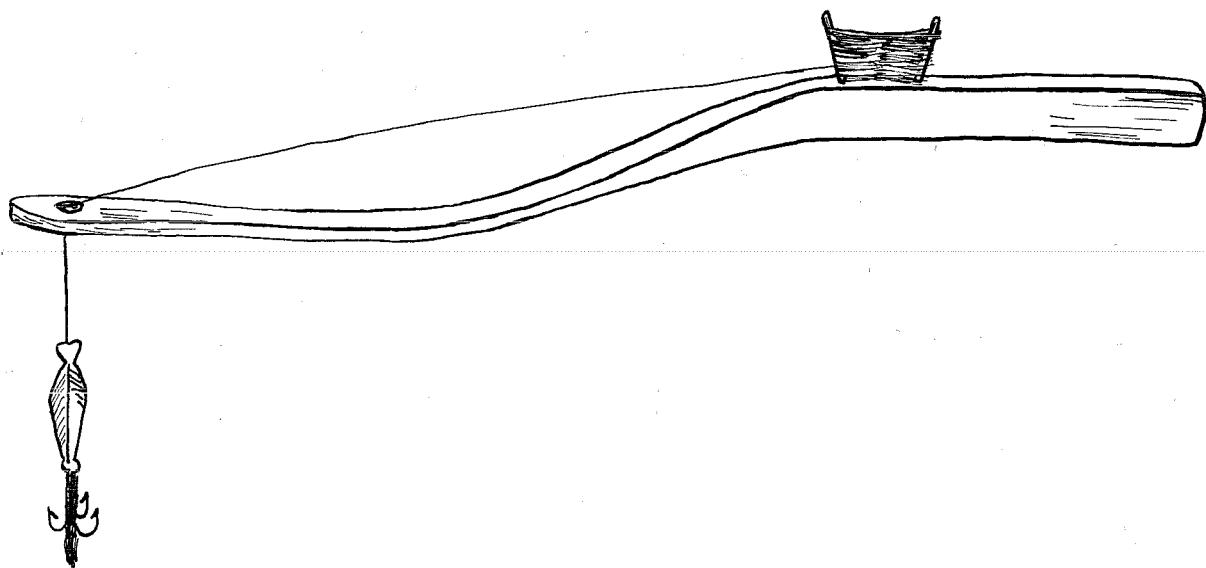

Bild 37. Kolp.

Skriv endast på denna sida!

finnas upp på två pinnar, fastsatta i ett 50 cm. långt, böjt trådstycke, vars främre del är försedd med att dras genom vilket linan löper. Vid linan är fastbundet ett 6. cm:s koppartråg med tre krok och röd lapp. Materialet till handtaget är björk. Kolpringen är ett vinterfiske. Man läter linan löpa ned i en vall och myckes på holsträcket. Ibland används man bete (abborrögör). Tillbehör är växa, iställs om nötkopa.

Av krokar förekommer en hyllekrok (bild 38, sid 53) som består av ett 30 cm:s tråshäft samt en 20 cm:s järnkrok. Användes att lyfta fängad fisk ur vattnet med.

4571

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

53.

Bild 38. Hjälprorok.

Skriv endast på denna sida!

Söderland
Östergötland
Gävle
Järna

År 1935

Bild. Gamla rosen

4571 Bor Carlsson

Född 1882 i Hemjö socken

För hustraden min

på vägen och sommaren efter ål,
gädda (huvudskligen), abborre och braten.

Ljusket (bild 40) var

av järn och fasthet

var en 2 m. lång frä-
stång. Var en 22 cm.

lång och 3 cm. breit järn-
platta är det järn, var-
varit shapet är fastat,

fastsmitt. Vidare ut-

gi från järnplattan

10 hullor var 10 cm:s

längd.

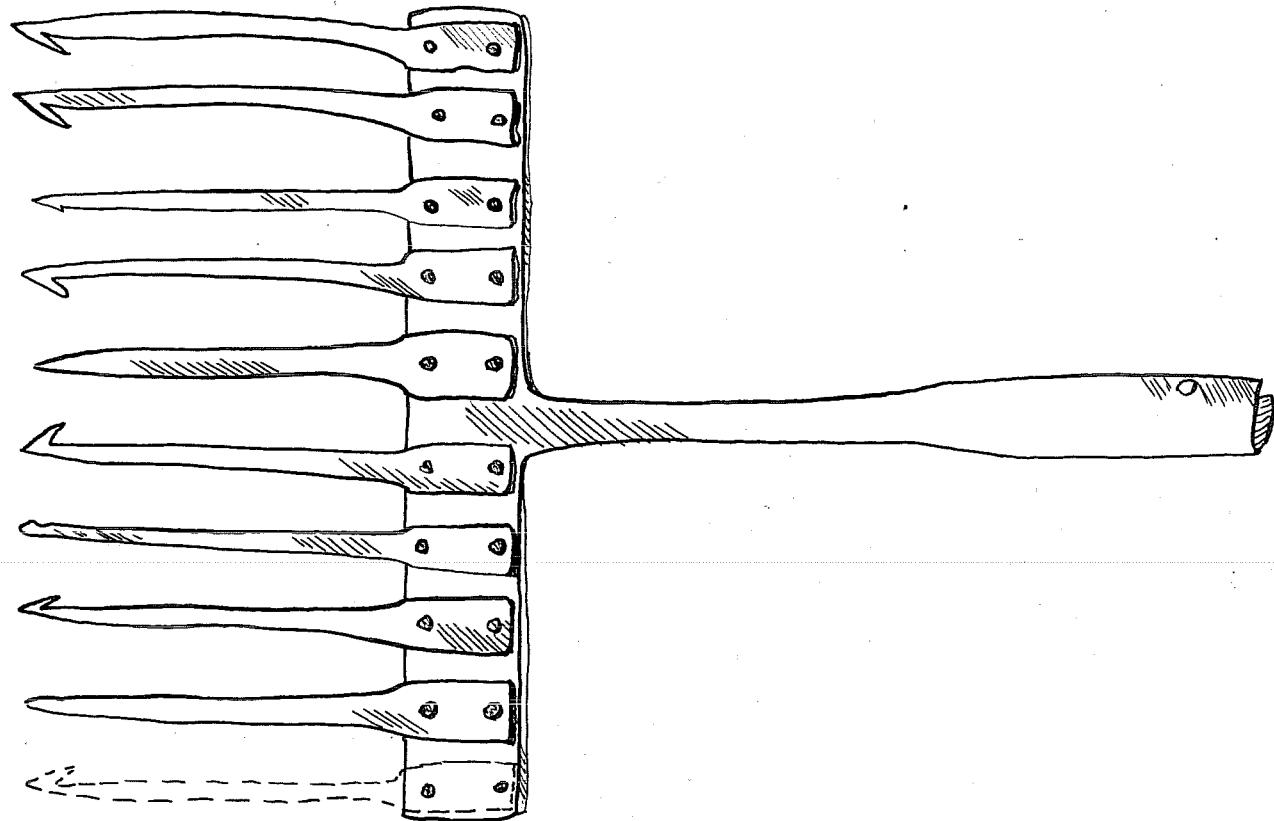

Bild 39.

Belysningen sker mestadels
törever som blyvas och läges i brand-
järnet (bild 39)!. Detta är av järn och

Skriv endast på denna sida!

4571

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

575.

Bild 40. Gjister.

Skriv endast på denna sida!

sitter fästat på ett 83 cm. långt träskäft. Brandjärnet har fyra dubbelgrepar. Avståndet mellan grepsarna är 16 - 19 cm. Järnets längd är 30 cm. Det sättes i båtens förlängning.

Av andra fiskemetoder har klubbnings föredominans. Det var huvudsakligen laban som klubbedes med yxa då de lekte vid julstiden. Man slog häst på isen rätt över fisken. "Du vände boken upp ned det första en lä' se dom!"

Skyttning av fisk, sprängning eller förgifning minns så gott mannen ingenting om.

Som liten pojke
smade snyggmannen gäddor med
mässingskniv. Han brukade skicka
efter en pulle för söne i Växjö. Träden
glötzades för att den skulle bli rykt
och därefter gjordes en öglan i var
ända. Genom den enda ögeln trädde
träden på att man erhöll en smara.

I den andra ögeln fästes ett snöre,
som band vid en ett par meter
lång lepp. Suanen trädde fram
efter över gädden och när den var
påse bakom galarna drog man till
ett kraftigt ryck. Snyggmannen har
även använt smaror av tagel,
men de varo särre. Dels ej röktas de
inti och dels gingo de fortare sönder.

Söderland
Mörbylånga
Tjärnadal
förfat. år 1935

4571 (yngt. Gunnar Söderlind
Bör. Karl Söder
född 1882 i Hemsjö
Bild 41 visar den

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

58.

båttyp som användes. Båten är klins=
byggd och har bra bord. Den har fyra
bottenplankor. Bord och bottenplankor
gi något framom stammen. Alter=
stamnen ligger är 40 cm. Träklossen, i vilken
äppiunnen stiches ned, är 20 cm.
hög, 15 cm. bred och 6 cm. tjock.
Se f. ö. plan av båten (bild 42).

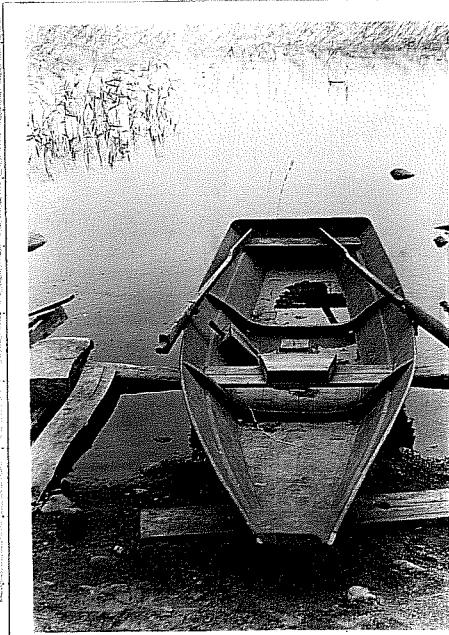
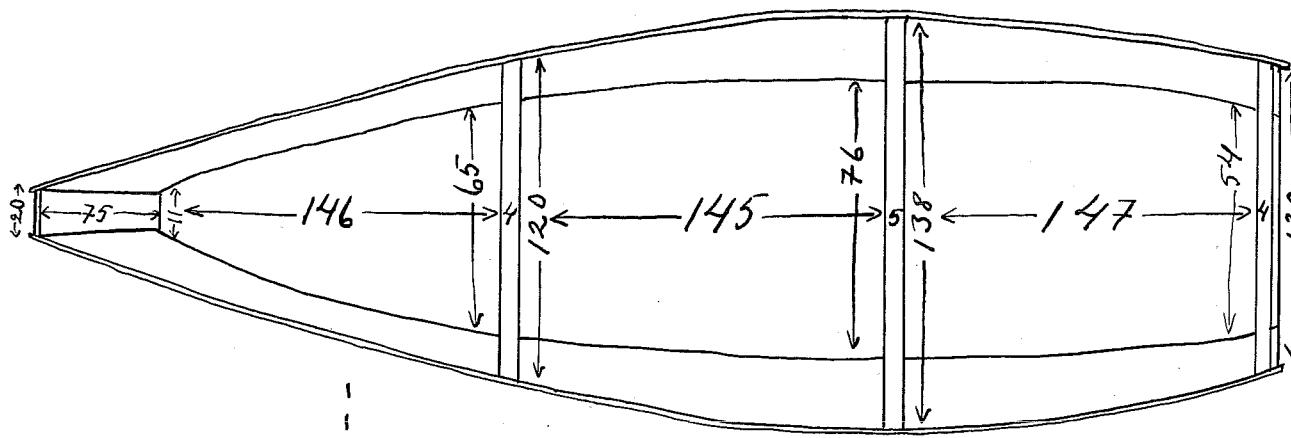

Bild 41.

Skriv endast på denna sida!

4571

Detalj av spant.

Detalj
av
ärpäste.

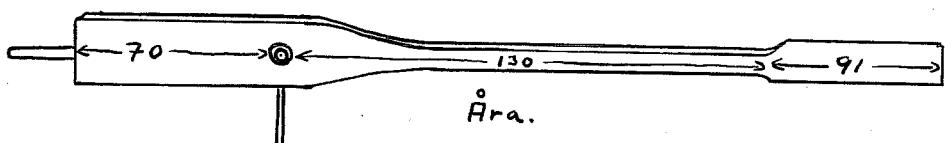

Bild 42. Plan av båt.

Skriv endast på denna sida!

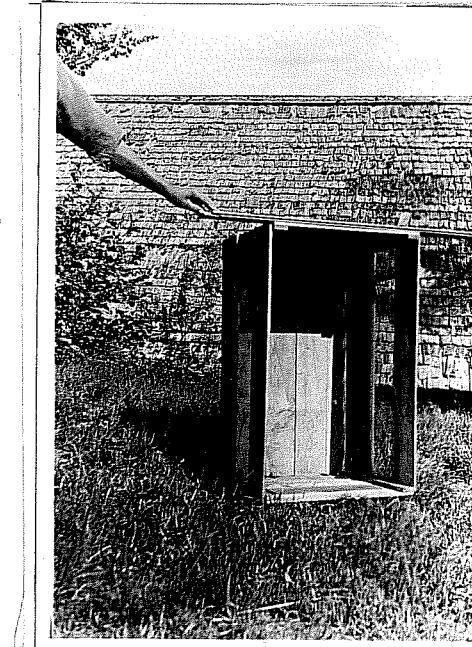
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

59.

Till förbättring

av fisket upptäcktes sogenamnen fiskgrytel som blåsas i en räishöjd låda, blockningslådan (bild 43). Denna, som är avsett för gättgrytel, är 96 cm. lång, 58 cm. bred och 48 cm. hög, samt är för vattnet artikulerad på sidorna för sedd med en 17 cm. bred missingsdel.

Man befruktar gättrom med mjölke i ett handfat och lägger sedan den befruktade rommen på en grästork som täcker lådans botten. Lådan sätter ut i sjön så att vattnet står c:a 30 - 35 cm.

Bild 43.

Skriv endast på denna sida!

högt i hårda. Efter 12 dygn lyses lä-
dan upp och synget välfes ut i
sjön.

Bild 44 visar ett

på varan. Den ena är byggd med sta-
kar i rundel och lövad med björkris. Den
andra är enklare och består av gran-
och enrisrashor medstückna i dyn i cirkel.
Den är lövad med björkris. I vasserna

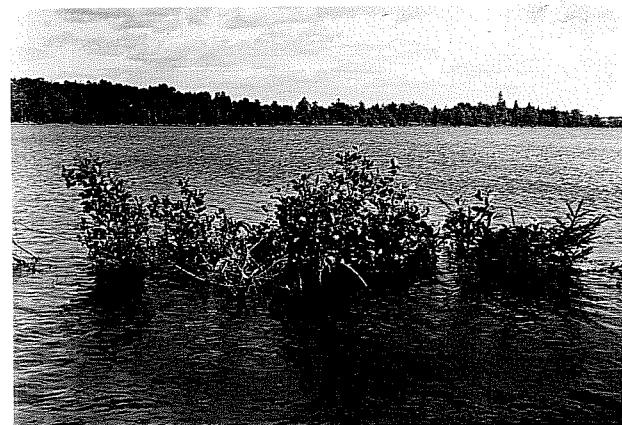

Bild 44.

Skriv endast på denna sida!

lägger fisken sin röra, som här lättare
kan befria.

Den färgade fisken
förevas i en mindre och en större
sump (Bild 45 o. 46). Den mindre har
en höjd av 60 cm., och är 65 cm. bred
och 93 cm. lång. Den större står
på pilar nere i vassen, där fisken
hiller sig längre.

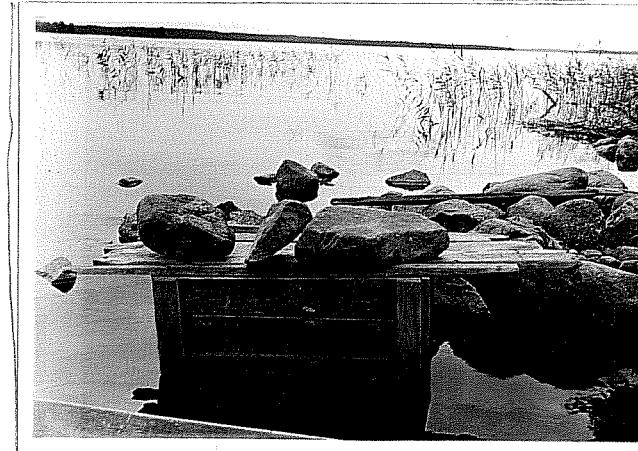

Bild 45.

Bild 46.

63.

Den is som an-

vänds vid fisket lages från ett upp-
lag, ishögen (bild 47).Den läches med
papper.

Den bits:

hade pappmannen
 använder består av
 ett 3 m. långt shaft
 med ett vinthelböjt
 järn. Järnets längd
 är 43 cm., själva haken 9 cm. Se bild 48!

Bild 47.

4571

64.

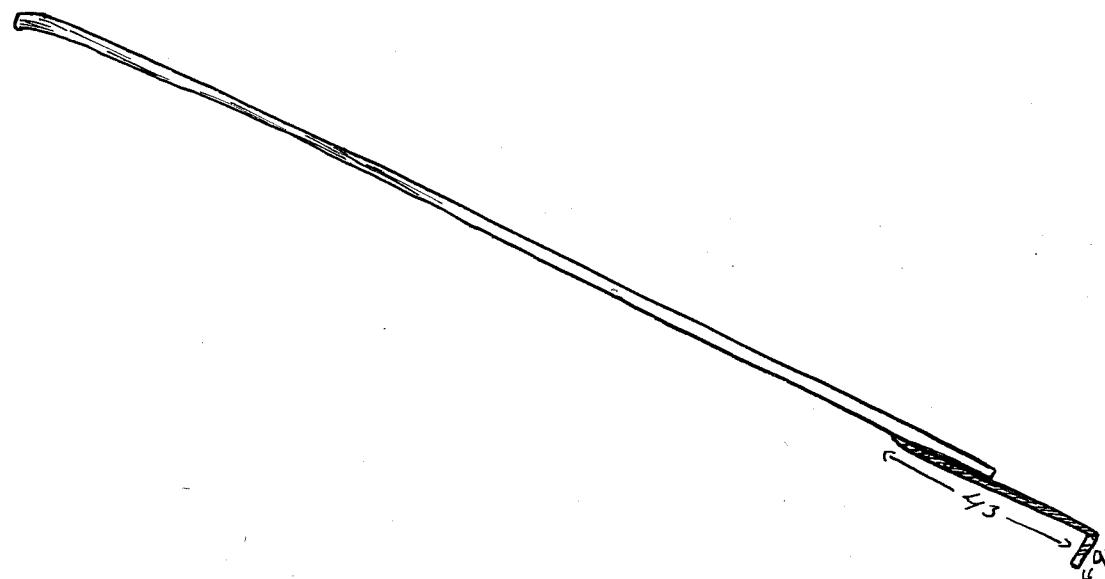

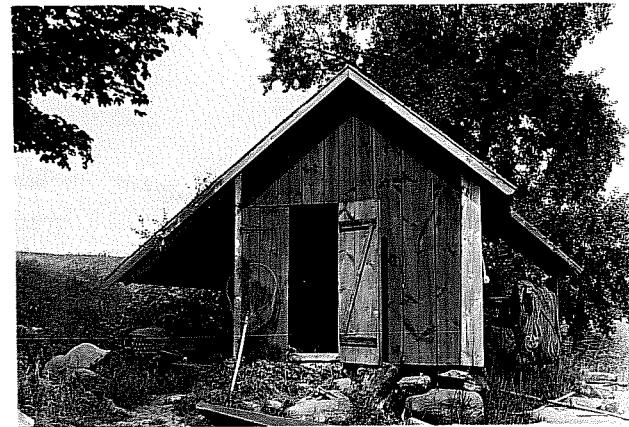
Bild 48. Batsnake.

Skriv endast på denna sida!

Fiskarbotar m. m.

Bild 49 visar

sagessmannens fiskebot, sett framifrån. Den är byggd av bräder och stolpar på jordgrund som gjinnats med stenar. Taket (av spån) skjuter ner ett gott stycke åt båda sidor till skydd för nät om sommaren samt bilara om vintern. Bild 49:a

Bild 49.Bild 49:a.

Skriv endast på denna sida!

visa boken sett från sidan. På ställningen hänger dragrepen till noten. Anordningen med det extra taket och placeringen under kallas "notshänget".

Nåte på Bockudden finns en fiskarstuga som tillhör S.J. Nilsson på Elma. Fiskaren ligger fört in där om nätterna. Den används även när man tar sig, då man går in där och ner nätet. Stugan är byggd med ryggåsen, är hantverkad och försedd med spindal. Se bild 57 samt plan (bild 51, sid 67)!

Bild 57.

4571

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

67.

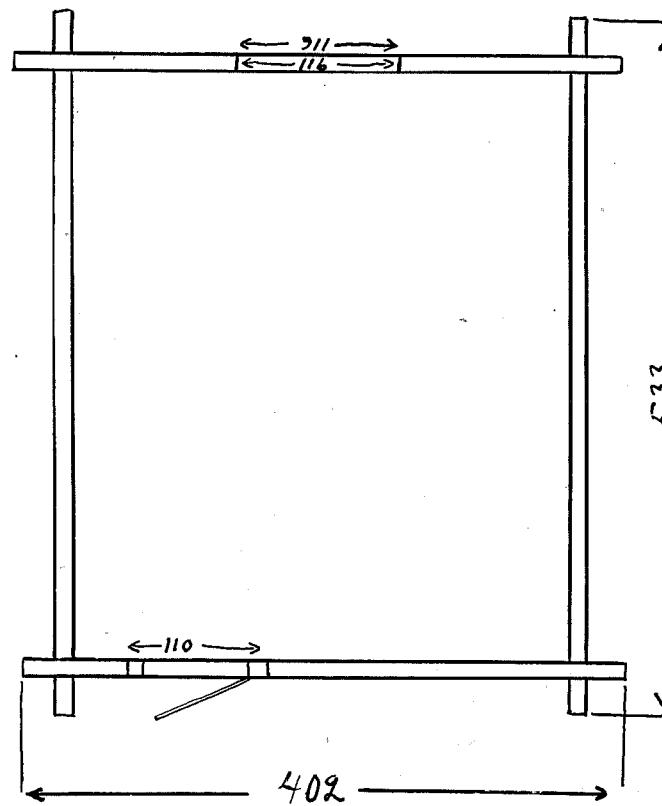

Bild 51. Plan av fiskerstuga.

Skriv endast på denna sida!

en liten fishalöje långt ut på
udden vid Ljögård.

Kojan består av
korslyda gran-
stötar som bin-
dits vid en stäng
som lags över den
störrena kors var-
andra:

På störrena vila jordlekor. Kojans höjd
är 3 m. Den har två bletsar och järn-
spis.

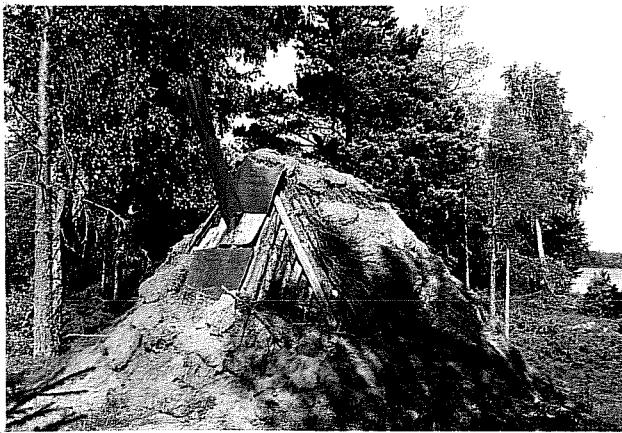

Bild 52.

Jönköping 11.
Finska spr.

Fiskets betydelse i hushållningen.

4571 1882 G. Bratt

Per Ed. Göte
1882

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

69.

Bönderna på Elma
och Elmhult fiska till hushåll-
hov, men på vägen då bråken
leker saluför man även fisk till
Växjö, men mest på landsbygden.

Löder säljer sin
fisk i färst huvud i Växjö, van-
ligen direkt till konsumenterna.
Han ror till Stugby och Grans-
terna den lättfång vidare pr-
icykel. I svart vädre eller vitt på-
skilt riktigt fångst kör han med
häst.

Det har före-
kommit att Löder torkat större

gäddor. Man hänger då upp den i ett
snöre som fästes i en spik på
stugväggen, där de få hänga
alla dagar.

De maträtter som
hittas av fish är förtom kött
och stekt fish, fishbullar och
fishplättar.

Tre fishbullar
målas fishen med ben och alt pann
feno och kruvad. Sen bakes det
målda med mjöl och lök.

Fiskeplättar bakes
av gäddron, som lägs i den vanliga
plättmetten av mjöl, ägg, mjölk, salt
och kryddpeppar.

Man steker odin

levern på gäddorna.

Vid renning av fisk
användes en fisharkniv (bild 53),
som består av ett 12 cm. långt blad
av stål som försätts i ett 13 cm.
långt stycke, på vilket nävenhov
är trötta om hopparshovs mitat.
Älskinn tog man
vain på till fräskningen som band till
slagor.

Fishets folket är
Söder föga intresserat av. Han vet em.
att Heliga Torsdagen är första metadagen,
att bräken leker när häggen blommar
samt att gäddan huggar när det är
nytändering.

4571

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

72.

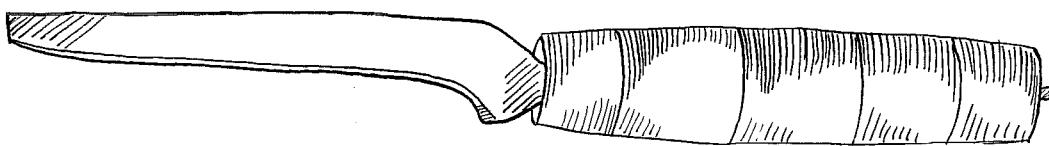

Bild 53. Fiskarkniv.

Skriv endast på denna sida!